

MER FÖR FLER OCH LOKALT KULTURARV

Sonja Sahlström Larsson bär en lång tradition av folkmusik och nyckelharpspel – och lärnar den vidare, här till Moa Löv.

LANDET RUNT

Tierp är nyckelharpeland och glesbygd. Snart har man ett centralt kulturhus, och kulturskolan får bra resurser – men sliter med att ge lika möjligheter över hela kommunen. Deltagandet i det nationella projektet *Mer för fler* handlar om att nå fler, genom att få veta vad folk faktiskt vill ha. Att sluta famla i mörkret.

text & foto David Berglund

TIERP: En tätort på en slätt. Och en vidsträckt norduppländsk kommun med nära 21 000 invånare, i samhällen, byar och gårdar. Högre arbetslöshet än riksgenomsnittet, lägre andel högt utbildade. Fast: lika många bor här nu som 1970, och med läge mellan Gävle och Uppsala, med Stockholm en tågtimme bort, räkningar man med befolkningsökning. På perrongen i Tierp →

Möbeln i Tierp är kulturskolans central, med ljudisolerade rum och finkorridor.

träffar jag en bekant. Han frågar vad jag gör där, jag nämner kulturskolan – och får en lovsång till svar: den är kanske det bästa med Tierp, säger han. »Lärarnas engagemang, alla små ensembler, konserterna... den är fantastisk!«.

JÖ, KULTURSKOLAN HAR medvind i Tierp, säger chefen Fredrik Westergren. Vi ses i kulturskolans lokaler i Möbeln, en gammal fabrik som ligger en minut från järnvägsstationen.

– Vi har politiker som tycker att kulturskolan är viktig. De ställer adekvata frågor och visar förtroende för oss. När vi flyttade hit, från Centralskolan mitt över gatan, blev hyornas högre, men vi fick extra pengar för det. Det var bara »kör!«, säger han.

Vi sitter i änden av en lång korridor med varma färger, soffhörna och väggan full av bilder från verksamheten. I ett litet rum längst bort vär-

mer Alex Blendulf sin trumpet inför lektionen med bleckblåsaren Jörgen Borgert. I nästa sal – stor och väldämpad – spelar Martin Lindberg, slagverkslärare här sedan 26 år, och Agnes Zetterholm på varsitt trumpet. Hon har trummat några månader, men spelet flyter fint medan Martin instruerar: »Nu gör vi det där fillet – bra! – och så går vi över till triolar.«. I dramasalen, en black box bortanför soffor och kontor, gissar pedagog Minne Hägglund just vad hennes tre elever i medeltidscaldern egentligen spelar upp för scen. De är vid en lavasjö. Apor attackerar.

VERKSAMHETEN är bred, hjärtat i den är det lokala kulturarvet, säger Fredrik. Arvet hörs,

I ett av de små rummen spelar Alex Blendulf med bleckblåsaren Jörgen Borgert.

mycket konkret, i det rum där Moa Löv spelar »Vit är vintern« på nyckelharpa. Hon tar melodin, hennes lärare Sonja Sahlström Larsson – dotter till bygdens store spelman Eric Sahlström – kompar, och musiken klingar av trä och rymd.

»Folkmusiken är inte en justeror del av verksamheten, men högst vital. Alla vet vad det handlar om. I Tierps låtverksstad möts folkmusiker över åldersgränser, och vi har en kille som åker runt och träffar alla sexåringar i förskoleklasserna några gånger om året. Han berättar och lirar

fredrik westergren

Kulturskolan har medvind i Tierp, säger Fredrik Westergren – lokalerna i den gamla möbelfabriken är bra, och snart blir det kulturhus av hela kåken.

Tierps kulturskola

• Anställda: en chef och 19 pedagoger, totalt runt 13 heltidstjänster, samt projektanställda.

• Undervisning på 11 orter; i egna lokaler och skolor, enskilt och i grupp, under skoltid och fritid.

• Ämnen: bild & form, dans, ett 30-tal instrument, sång, teater och show. Dansen är störst, därefter gitarr och piano. Musiken och jag är prova-på för unga med funktionsnedsättning. Satsa mera ger elever som varit med ett tag mer tid och fördjupning. Kö i många lämnar.

• Cirka 200 elever, drygt 70 % tjejer.

• Åldrar: grundskola och gymnasium, med viss flexibilitet i dans och funktionskamhet.

• Utöver kurserna ordnas bl a framträdanden (mer än en gång i veckan), dansprojekt, Tierps låtverksstad (folkmusik), och samarbete med skolorna – t ex för alla elever genom kulturarvs-trappan del av lokal kultur.

• Flera stråk- och blåsorkestrar, många små grupper.

• Avgift: 650-, högst 1250- per termin och familj.

• Delar i Mer för fler, ett projekt som Kulturskolarnätet driver tillsammans med Sveriges kommuner och landsting och Svensk biblioteks-förening, för att kulturskolorna ska nå fler och nya deltagare.

nyckelharpa. Barnen blir rätt storgöra.

MÖBELN ÄR EN CENTRAL. Här ses kulturskolans personal i kökshörnan, det gör det lätt att få till samarbeten och små ensembler – smårupper där alla kan höras och höra varann är viktiga här. Men ofta är lärarna ute på vitt. Tierp är en vidsträckt kommun och kulturskolan har undervisning på elva orter. Problemet i det där handlar om likvärdighet. Möjligheterna för unga att vara med blir olika beroende på var de bor: man skickar ju inte en lärare till en ort för en enda elev. Det blir alltså köer och väntan. Lite hjälps det upp av att man med kulturårspengar har kunnat erbjuda dans i

fler delar av kommunen, och så kan kulturskolans undervisning under skoltid – gick inte det skulle många elever som bor en bit från tätorterna sluta, säger Fredrik.

Sociala strukturer och traditioner påverkar förstas vilka unga som deltar. Nu kommer runt hälften av eleverna från Tierp. I Skärplinge, Örebro och Hälänäs är kulturskolan också ganska stark, på en del kranorter är det värre.

– Det syns också när vi har konserter, på de här orterna kommer inte folk i samma utsträckning. Så vi har våra fläckar. Vi har haft gitarrgrupper för ensamkommande som har funkad bra, men annars när vi också väldigt få med utländsk bakgrund. →

Vad spelade eleverna upp för något? Minne Hägglund gissar: de är vid en lavasjö, apor attackerar.

I centralorten kan nog kon-takttyrorna snart bli större, när Möbeln blir kulturhus på riktigt. Under samma tak som kulturskolan finns här redan en stor danssal med scen och bar, och så fritidsgård, bibliotek och inomhusboule. Hittills är ändå verksamheter och deltagare rätt separerade. För att härdra det är till fritidsgården, två dörrar bort, kommer killarna, till kulturskolan tjejerna – »våra funktionshindrade är undantaget, de är på båda ställen« säger Fredrik.

Men under 2018 byggs en ny, gemensam entré, förhoppningsvis ger det mer kontakt. – Och vi har en liten vision om små kulturhus på fler orter också, där vi har biblioteksfilialer som kunde samla folk i litet format, säger Fredrik.

DEN STORA SATSNINGEN för att ge mer tillgång till kulturen är nog ändå att kulturskolan och biblioteket sedan i höstas är med i det nationella projek-

tet *Mer för fler*. Det projektet handlar i stort om att skaffa kunskap och lokalt anpassade, konkreta metoder för att nå fler. I Tierp vill man helt enkelt veta vad invånarna vill att kulturskola och bibliotek ska göra. – Att utarbeta en metod för det är det primära målet i projektet. Sedan tror jag att den metoden kommer att kunna användas under lång tid framöver.

Några i personalen har fått utbildning och mentorer via SKI, Sveriges kommuner och landsting, för att gå ut och intervjua människor. Kruaset är att hitta vägar för att nå så många invånare som möjligt. När projektet avrundas i sommar ska metoden för att ta reda på önskemålen vara färdig. – Det här är jätteskoj, dels för entusiasmen jag ser hos medarbetarna som deltar, och dels för att vi kan sluta famla i mörkret. – Fast vi kastar oss samtidigt ut i något vi inte vet svaret på, det är lite läskigt. Kanske tycker folk att vi är svårtillgängliga när vi kräver att man infinner sig en viss tid. Vill man verkligen ha fiol och gitarr? Kanske vill man ha det, men inte 30 minuter en gång i veckan?

SKA MAN STRÄVTA i nyckelharpan då, om ingen frågar efter den i intervjuerna? Det är så klart ett dilemma, säger Fredrik. – Men... vi finns till för medborgarna. Klarinetten var rätt stort för tjugo år sedan, inte idag, men så fanns inte dans, teater eller bild och form med, nu är det en tredjedel av vår verksamhet. Vad som väntar om tjugo år har vi ingen aning om, men vi förbereder oss på omdaning. #

Hyr ditt blås hos oss!
Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110,- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA
blåsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

YAMAHA
The best you can get